

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Київський інститут залізничного транспорту

Факультет Управління залізничним транспортом
Кафедра Філософії та історії науки і техніки

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету Управління
залізничним транспортом

О.Г. Стрелко

« 08 » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРИРОДООХОРОННЕ ЗАКОНОДАВСТВО»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Спеціальність: 101 «Екологія»

Освітньо-наукова програма: «Екологія транспортної інфраструктури»

2023-2024 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Природоохоронне законодавство» для студентів рівня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 101«Екологія». Київ: ДУІТ, 2023. 16 с.

Розробник: д.і.н., професор кафедри філософії та історії науки і техніки **Пилипчук О.О.**

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії та історії науки і техніки

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Завідувач кафедри філософії
та історії науки і техніки

В.М. Гамалія

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 10 «Природничі науки»	Обов'язкова	
	Спеціальність: 101 «Екологія»		
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Екологія транспортної інфраструктури»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
		5-й	
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 7	Рівень вищої освіти: бакалавр	15 год.	
		Практичні	
		15 год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання: –	
		Вид контролю:	
		залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни полягає у вивченні студентами сукупності еколого-правових норм, що регулюють екологічні відносини в суспільстві з метою охорони життя та здоров'я громадян, захисту їх екологічних прав і свобод. Рационального природокористування і забезпечення якості навколишнього середовища. Освоєння дисципліни дозволить майбутнім фахівцям набути необхідний рівень знань для правової оцінки екологічно небезпечних ситуацій, що виникли. Або можуть з'явитися.

Завдання освоєння дисципліни полягають в системному вивченні правового регулювання відносин у сфері природоохоронного законодавства, вироблення і закріплення професійних компетенцій в обсязі, достатньому для успішної реалізації професійної діяльності, вироблення у студентів здатності до самостійного вивчення та застосування законодавства, що постійно змінюється, а також у формуванні навичок коректного їх застосування у правозастосовчій діяльності.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- ✓ поняття, норми та принципи міжнародного і національного екологічного права;
- ✓ систему міжнародних екологічних організацій і систему державних органів України, їх значення у формуванні принципів і норм, регулюванні екологічних правовідносин;

Вміти:

- ✓ оцінювати відповідність принципів і норм екологічного права України принципам і нормам міжнародного екологічного права;
- ✓ у випадку практичної необхідності самостійно більш глибоко засвоїти ту або іншу галузь екологічного права, знати необхідні правові джерела, що регулюють діяльність перевізників у цій галузі;
- ✓ здійснювати юридичний аналіз нестандартних обставин, які виникають під час перевезення пасажирів, вантажів, пошти та інших транспортних послуг.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія транспортної інфраструктури» вивчення навчальної дисципліни «Природоохоронне законодавство» сприяє формуванню у здобувачів наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК02. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК4. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

ФК6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.

ФК10. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

ФК12. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

ФК13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами в транспортній галузі.

3. Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання	<p>ПРН-04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки</p> <p>ПРН-07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.</p> <p>ПРН-08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.</p> <p>ПРН-15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p> <p>ПРН-20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.</p> <p>ПРН-24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>
-------------------------------	--

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Науково-теоретичні засади природоохоронного законодавства

Тема 1. Основні засади екологічного права. Поняття екологічного права

Історичні аспекти правового регулювання відносин в системі «суспільство – природа». Правові екологічні засади в Конституції Пилипа Орлика, Зведенні законів Російської імперії, Першому Універсалі Української Центральної Ради, Конституції УРСР, Конституції України. Навколишнє природне середовище та його складові в законодавчій системі. Поняття екологічного права. Принципи природоохоронного законодавства. Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища. Суб'єкти правової охорони навколишнього природного середовища. Методи екологічного права.

Тема 2. Джерела екологічного права. Право власності на природні об'єкти

Основні положення про джерела права. Система джерел права у галузі екології. Законодавчі акти, що переважно регулюють природоресурсні відносини. Законодавчі акти, що регулюють природоохоронні відносини.

Основні положення про право власності. Право власності в галузі екології. Поняття, зміст і форми права власності на природні об'єкти. Конституційні основи права власності на природні ресурси. Право державної, комунальної, приватної власності на природні ресурси. Виникнення, зміна та припинення прав на природні ресурси.

Тема 3. Поняття та види права природокористування. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення

Загальні положення про використання природних ресурсів. Розмежування загального і спеціального використання природних ресурсів. Об'єкти і суб'єкти права природокористування. Природних ресурсів загальнодержавні та місцевого значення. Законодавча база у галузі використання природних ресурсів.

Екологічне правопорушення. Склад екологічного правопорушення. Види екологічного правопорушення. Санкції проти суб'єктів еколого-правової (превентивної) відповідальності. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Дисциплінарна відповідальність. Адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність. Майнова відповідальність

Тема 4. Правові основи організації охорони навколишнього природного середовища. Правовий режим дій в умовах надзвичайних ситуацій

Екологічні права та обов'язки громадян. Повноваження рад у галузі охорони навколишнього природного середовища. Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Спостереження, прогнозування, облік та інформування в галузі навколишнього природного середовища.

Нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища. Контроль і нагляд у галузі охорони навколишнього природного середовища. Регулювання використання природних ресурсів. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Заходи щодо забезпечення екологічної безпеки. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні надзвичайні екологічні ситуації. Міжнародні відносини України у галузі охорони навколишнього природного середовища. Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Сили цивільного захисту. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Запобігання надзвичайним ситуаціям. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків. Підстави та порядок оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації, зміна меж території зазначеної зони. Забезпечення правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації. Визнання юридичних та фізичних осіб потерпілими від надзвичайної екологічної ситуації та відшкодування заподіяної їм шкоди. Відповідальність за порушення правового режиму в зоні надзвичайної екологічної ситуації.

Модуль 2. Природоохоронне та природоресурсне законодавство

Тема 5. Правова охорона атмосферного повітря та водного фонду

Нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Заходи щодо охорони атмосферного повітря. Дотримання вимог щодо охорони атмосферного повітря під час проектування, будівництва та реконструкції підприємств та інших об'єктів, які впливають або можуть впливати на стан атмосферного повітря. Контроль у галузі охорони атмосферного повітря. Державний облік та моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря. Міжнародні відносини в галузі охорони атмосферного повітря.

Державне управління і контроль у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. Контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів. Водокористування. Експлуатація водогосподарських систем. Користування річками. Прикордонні води. Водні об'єкти, що зазнали радіоактивного забруднення. Охорона вод. Водні об'єкти природно-заповідного фонду. Запобігання шкідливим діям вод та аваріям на водних об'єктах і ліквідація їх наслідків. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Тема 6. Правова охорона лісів та природно-заповідного фонду

Поняття ліс. Поняття та види лісових ресурсів. Поняття та види лісових ділянок. Правове регулювання приватної власності на ліси. Права на ліси. Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Організація лісового господарства. Функціональний поділ лісів. Встановлення віку стиглості деревостанів, норми використання лісових ресурсів. Лісовпорядкування. державний лісовий кадастр та облік лісів. Ведення лісового господарства. Використання лісових ресурсів.

відтворення лісів. Охорона і захист лісів. економічне стимулювання заходів з відтворення лісів. Відповідальність за порушення лісового законодавства. Управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду. Режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Природні заповідники. Біосферні заповідники. Національні природні парки. Регіональні ландшафтні парки. Заказники. Пам'ятки природи. Заповідні урочища. Ботанічні сади. Дендрологічні парки. Зоологічні парки. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Науково-дослідні роботи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду. Економічне забезпечення організації і функціонування природно-заповідного фонду. Порядок створення й оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду, контроль за додержанням їх режиму. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд

Тема 7. Правова охорона надр, рослинного і тваринного світу

Надання надр у користування. Права та обов'язки користувачів надр. Плата за користування надрами. Геологічне вивчення надр. Проектування, будівництво і введення в експлуатацію гірничодобувних об'єктів, а також підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Користування надрами для розробки родовищ корисних копалин і для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Охорона надр. Відповідальність за порушення законодавства про надра. Використання природних рослинних ресурсів. Відтворення природних рослинних ресурсів. Охорона рослинного світу. Інтродукція, акліматизація, селекція рослин та ботанічні колекції. Контроль у галузі охорони, використання та відтворення рослинного світу. Використання об'єктів тваринного світу. Охорона тваринного світу. Контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу

Тема 8. Правовий режим курортів та рекреаційних зон

Створення та розвиток курортів. Використання природних лікувальних ресурсів. Організація лікування та обслуговування на курортах. Економічне та фінансове забезпечення організації та функціонування курортів. Санітарна охорона курортів. Моніторинг і кадастр природних територій курортів. Органи, що здійснюють управління у сфері діяльності курортів, та їх повноваження. Відповідальність за порушення законодавства про курорти.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Лекція 1.	12	2				8	12	1				10
Практична робота №1.			2						1			
Лекція 2.	11	2				7	11	1				10
Практична робота №2.			2									
Лекція 3.	12	2				8	11	1				10
Практична робота №3.			2									
Лекція 4.	11	2				7	11	1				10
Практична робота №4.			2									
Всього за модуль 1	46	8	8			30	45	4	1			40
Модуль 2												
Лекція 5.	12	2				8	12	1				10
Практична робота №5.			2						1			
Лекція 6.	11	2				7	11	1				10
Практична робота №6.			2									
Лекція 7.	12	2				8	11	1				10
Практична робота №7.			2									
Лекція 8.	9	1				7	11	1				10
Практична робота №8.			1									
Всього за модуль 2	44	7	7			30	45	4	1			40
Усього годин	90	15	15			60	90	8	2			80

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Декларація Організації Об'єднаних Націй з проблем оточуючого людину середовища	2
2	Тема 2. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини	2
3	Тема 3. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від	2
4	Тема 4. Міжнародні нормативно-правові акти в галузі захисту атмосферного повітря	2
5	Тема 5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права	2
6	Тема 6. Міжнародні нормативно-правові акти в галузі захисту флори і фауни	2
7	Тема 7. Міжнародні нормативно-правові акти в сфері поводження з небезпечними відходами	2
8	Тема 8. Підсумкове заняття	1
	Разом	15

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Система державного управління в галузі екології	8
2	Тема 2. Стандартизація та нормування в галузі екології	8
3	Тема 3. Екологічне ліцензування	8
4	Тема 4. Екологічна експертиза	8
5	Тема 5. Економіко-правовий механізм природокористування	7
6	Тема 6. Правова охорона довкілля в населених пунктах, на транспорті, в промисловості та сільському господарстві	7
7	Тема 7. Основні положення про Червону книгу	7
8	Тема 8. Поняття та правова природа міжнародного екологічного права	7
	Разом	60

Для контрольної роботи студентів запропоновані реферати, теми яких призначаються викладачем згідно з тематичним планом вивчення курсу.

Обсяг реферату 15-20 сторінок.

Реферат як форма дослідної, індивідуальної роботи студентів повинен повністю розкривати задану тему, містити обґрунтовані висновки.

Оцінюється якість виконання реферату, оригінальність мислення, наявність елементів дослідження.

Теми рефератів

1. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства.
2. Земля як об'єкт правової охорони.
3. Види прав на землю в Україні.

4. Право власності на землю та право землекористування в Україні.
5. Іноземні фізичні та юридичні особи як суб'єкти прав на землю в Україні.
6. Охорона земель в Україні.
7. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.
8. Права та обов'язки водокористувачів.
9. Охорона вод.
10. Види прав на ліси в Україні.
11. Охорона лісів.
12. Охорона тваринного світу.
13. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони.
14. Порядок здійснення права користування надрами.
15. Користувачі надр. Їх права і обов'язки.
16. Особливості правового режиму об'єктів природно-заповідного фонду України.
17. Природні заповідники, їх правовий режим.
18. Національні природні парки, їх правовий режим.
19. Зоологічні парки та їх правовий режим.
20. Міжнародно-правове регулювання повітряних сполучень.

8. Методи навчання

Застосовується комплекс методів навчання за особливостями навчально-пізнавальної діяльності здобувачів наукового ступеня доктора філософії, а саме, наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), коли викладач організує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;

- репродуктивний, коли викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

- проблемного виконання, коли викладач формулює проблему і вирішує її, а здобувачі наукового ступеня доктора філософії стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);

- частково-пошуковий (евристичний), коли викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють здобувачі наукового ступеня доктора філософії під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);

- дослідницький, коли викладач ставить перед аспірантами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

В процесі навчання застосовуються можливості мультимедійних засобів, інтернет-ресурси та інші можливості новітніх освітніх технологій.

При викладанні дисципліни «Соціально-політичні студії: історична ретроспектива та сучасність» застосовуються наступні форми навчання:

- словесні (лекція, пояснення до інших видів навчальної роботи, бесіди);

- наочні (ілюстрації у навчально-методичній літературі, наочне приладдя, презентації, навчальні фільми з використанням мультимедійної техніки);
- семінарські заняття;
- написання письмового творчого завдання (есе).

9. Методи контролю

Поточний контроль – контроль за виконанням самостійної роботи (усне опитування, перевірка письмових та творчих завдань); перевірка підготовки до семінарських занять (усне опитування, оцінка виступів студентів при обговоренні теоретичних питань); підсумковий контроль за змістовими модулями (усне опитування, письмові відповіді на проблемні питання).

Модульний рубіжний контроль – письмова робота або тестування.

Підсумковий семестровий контроль – залік.

Курс дисципліни поділено на два змістовних модулі. Кожний модуль складається з тем, які є обов'язковими для опанування. В кінці вивчення курсу проводиться модульний контроль оцінювання знань аспірантів у формі письмової роботи або тестування.

Кожний модуль складається із трьох видів роботи: вивчення теоретичного курсу (лекційний матеріал), підготовки до семінарських занять (протягом семестру), а також постійної самостійної роботи здобувача наукового ступеня доктора філософії. Кожний вид роботи є обов'язковим і оцінюється відповідною кількістю балів. Балами оцінюється також самостійна робота аспірантів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

№	Види діяльності	Кількість контрольних заходів	Результат (бал)
Модуль 1. «Науково-теоретичні засади природоохоронного законодавства»			
1.	Опорний конспект лекцій з модулю 1	1	10
2.	Практична робота № 1	1	5
3.	Практична робота № 2	1	5
4.	Практична робота № 3	1	5
5.	Практична робота № 4	1	5
	Виконання завдань самостійної роботи		10
<i>Усього балів за модуль 1</i>			40
Модуль 2. «Природоохоронне та природоресурсне законодавство»			
1.	Опорний конспект лекцій з модулю 2	1	10
2.	Практична робота № 5	1	5
3.	Практична робота № 6	1	5
4.	Практична робота № 7	1	5
5.	Практична робота № 8	1	5

6.	Виконання завдань самостійної роботи	1	10
Усього балів за модуль 2			40
Підсумковий рейтинговий бал			80
Залік			20
Всього			100

Критерії оцінювання екзаменаційного завдання

Завдання	Кількість балів
Питання 1	10
Питання 2	10
Разом	20

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
10	10	10	10	10	10	10		

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - A (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою

літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - **BC (74-89 балів)** – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - **DE (64-73 балів)** – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - **FX (35-59 балів)** – виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Ф формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - **F (1-34 балів)** – виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

12. Методичне забезпечення

1. Курс лекцій з дисципліни «Природоохоронне законодавство». К., 2022. 120 с.
2. Природоохоронне законодавство. Методичні рекомендації до виконання практичних занять для студентів денної форми навчання усіх спеціальностей. К.: ДУІТ, 2022. 75 с.

13. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. 23.07.96. Ст. 141. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон УРСР "Про охорону навколишнього природного середовища" № 1264-ХІІ від 25.06.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41 (08.10.91). Ст. 546. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
3. Закон України «Про землеустрій» № 858-ІV від 22.05.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36 (05.09.2003). Ст. 282. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
4. ЗУ «Про охорону атмосферного повітря». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992, № 50, ст. 678. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>
5. ЗУ «Про зону надзвичайної екологічної ситуації». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2000, № 42, ст. 348. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>
6. Кодекс цивільного захисту. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2013, № 34-35, ст. 458. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
7. Водний кодекс. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1995, № 24, ст. 189. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Кодекс України про надра. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 36, ст. 340. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>
9. ЗУ «Про природно-заповідний фонд» *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1992, № 34, ст. 502. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
10. ЗУ «Про курорти». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2000, № 50, ст. 435. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>
11. ЗУ «Про рослинний світ». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1999, № 22-23, ст. 198). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>
12. ЗУ «Про тваринний світ». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2002, № 14, ст. 97). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>
13. Лісовий кодекс. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 17, ст. 99. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

Базова

1. Пилипчук О.Я., Пилипчук О.О. Екологічна безпека під час аварійних ситуацій на залізничному транспорті. *Історичні записки*. №2(42). 2021. С.27-32.
2. Пилипчук О.Я., Пилипчук О.О. М.О. Зарудний (1859-1919): формування екологічного світогляду. *Історія науки і біографістика*. 2022. №3. С. 96-118.
3. Пилипчук О.О. Участь В.В. Станчинського у становленні та розвитку природоохоронного законодавства. *Історія науки і біографістика*. 2022. №4. С.71-80.
4. Гетьман А.П. Екологічне право. Харків: Право, 2022. 552 с.
5. Екологічне право в запитаннях та відповідях: навч. посіб. / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, В.Л. Бредіхіна та ін.; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. 208 с.
6. Екологічне право України. Загальна частина: підручник / М. В. Краснова, Ю.А. Краснова. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 190 с.
7. Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці): підручник. Харків: Право, 2015. 342 с.
8. Екологічне право: підручник. Право, 2019. 552 с.
9. Коваленко Ю.Л. Природоохоронне законодавство та екологічне право. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2016. 108 с.
10. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. 191 с.

Допоміжна

2. Василенко І.А. Урбоекологія. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 309 с.
3. Чайка В. М. Екологія міських екосистем (урбоекологія): посібник. Київ: Компринт, 2015. 337 с.
4. Екологія міських систем: навч. посіб. Частина 2. Екологічна безпека. Житомир: Видавець О. О. Євенок, 2017. 458 с.
5. Гетьман А.П. Доктрина екологічного права та законодавства України: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.
6. Патlachук О.В. Природоохоронні доктрини в системі джерел права. Київ: Фенікс, 2018. 148 с.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.
<http://www.menr.gov.ua>
2. Державна адміністрація залізничного транспорту України
<http://www.uz.gov.ua/>
3. Науковий центр прикладних екологічних досліджень
<http://env.teset.sumdu.edu.ua>
4. Електронний архів наукових періодичних видань України <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

Розробник

Пилипчук О.О.